

РЕКОМЕНДАЦІЇ
VII Міжнародної науково-практичної конференції
«РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ В МІЖНАРОДНОМУ ВИМІРІ»
(Київ, 08–09 грудня 2022 року)

З 24 лютого 2022 року триває повномасштабне військове вторгнення РФ в Україну. Важливими умовами збереження суверенітету держави й відновлення її територіальної цілісності є належна збройна відсіч посягань окупантів, забезпечення соціально-економічних основ і політичної стабільності в країні. У цих умовах протидія корупції продовжує залишатися пріоритетним напрямом державної політики та вимагає від керівництва держави впровадження подальших кардинальних антикорупційних заходів не лише в системі Міністерства оборони України, Збройних силах України та військово-промислового комплексу, а й у системі державного управління загалом.

Негативний вплив корупції додатково виявляється в падінні авторитету країни, органів державної влади, моральних цінностей у суспільстві, вона зумовлює проникнення кримінальної складової в державно-управлінські та суспільні відносини, а також підриває економічні й політичні засади держави, блокує надходження іноземних інвестицій, що призводить до тінізації економіки, тощо.

Безперечно, після Перемоги над державою-агресором перед Україною постане низка економічних, політичних і соціальних проблем, викликаних війною та посилені корупцією. У зв'язку з цим наша держава має вже зараз формувати і здійснювати ефективну скоординовану політику протидії корупції, встановлювати й заохочувати ефективні види практики, спрямовані на запобігання корупції. Це потребує злагодженої роботи всіх державних органів і суспільства, діяльність яких має бути спрямована не лише на викорінення корупції як явища, а й запобігання умовам, що спричиняють її виникнення.

Таким чином, поряд з відсічю військової агресії не менш актуальним пріоритетом для всіх органів державної влади сьогодні має стати боротьба з корупцією, що відображено в ухваленій Верховною Радою України 20 червня 2022 року Антикорупційній стратегії на 2021–2025 роки, яка визначає пріоритети післявоєнного курсу нашої держави, спрямованого на досягнення суттєвого прогресу в запобіганні та протидії корупції, а також забезпечення злагодженості й системності антикорупційної діяльності всіх органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

З огляду на викладене, учасники VII Міжнародної науково-практичної конференції «Реалізація державної антикорупційної політики в міжнародному вимірі»,

посилаючись на положення законів України «Про запобігання корупції», «Про засади державної антикорупційної політики на 2021–2025 роки»,

ураховуючи військову агресію РФ проти України,

усвідомлюючи необхідність обговорення шляхів вирішення актуальних питань реалізації державної антикорупційної політики як під час стримування збройної агресії, так і в мирний післявоєнний час,

зважаючи на встановлені тимчасові обмеження конституційних прав і свобод людини та громадянина, прав і законних інтересів юридичних осіб у зв'язку із запровадженням правового режиму воєнного стану,

зауважуючи, що ефективність перемоги у відсічі військовій агресії, отримання міжнародної військової та гуманітарної допомоги залежить, серед іншого, від антикорупційної політики,

РЕКОМЕНДУЮТЬ:

Верховній Раді України:

1. Прийняти:

– проєкт Закону України «Про внесення змін до деяких законів України з метою виконання вимог Європейської комісії щодо набуття Україною статусу члена Європейського Союзу» (реєстр. № 8071) щодо відновлення процедури подання електронних декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави, та поновлення фінансового контролю за їх діяльністю з огляду на специфіку запровадження в державі воєнного стану;

– Закон України «Про ратифікацію Конвенції про боротьбу з підкупом іноземних посадових осіб у міжнародних ділових операціях»;

– Закон України «Про імплементацію положень Директиви (ЄС) 2017/1371 Європейського парламенту та Ради від 5 липня 2017 року про боротьбу з шахрайством, спрямованим проти фінансових інтересів Союзу, кримінально-правовими засобами».

2. Опрацювати пропозиції щодо внесення змін і доповнень до:

Закону України «Про запобігання корупції» стосовно:

– урегулювання обмежень щодо сумісництва та суміщення з іншими видами діяльності для певної категорії осіб, які виникають у зв'язку з мобілізацією під час воєнного стану;

– запровадження обмежень виконання окремих завдань уповноваженими підрозділами (уповноваженою особою) з питань запобігання та виявлення корупції в період дії правового режиму воєнного стану;

– статей 45, 51¹, 52¹ в частині розширення підстав припинення діяльності осіб, яка пов'язана з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, та подають декларацію особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, а саме словосполучення «припинили діяльність» замінити на **«звільнилися або іншим чином припинили діяльність»** у відповідних відмінках;

– розширення прав участі громадськості в заходах щодо запобігання корупції;

Закону України «Про статус народного депутата» щодо

– закріплення правил етичної поведінки народних депутатів України;

Закону України «Про політичні партії в Україні» щодо:

– усунення прогалини в забезпеченні державного контролю за фінансуванням політичних партій, зокрема надання повноважень

Національному агентству з питань запобігання корупції щодо здійснення фінансової звітності кандидатів і партій на місцевих виборах;

– скасування обов'язкової вимоги щодо звітування політичних партій про фінанси, майно та інші зобов'язання у зв'язку з пандемією COVID-19;

– збалансованості відповідальності за порушення вимог щодо звітування політичних партій, зокрема впровадження більш суворої відповідальності за неподання звітів, ніж за подання недостовірних даних у звітах;

Виборчого кодексу України щодо:

– урегулювання процесу фінансування партій та його прозорості, запровадження належного аудиту поточної та передвиборчої звітності партій, норм урегулювання конфлікту інтересів в осіб з виборними посадами;

Кримінального кодексу України щодо:

– усунення суперечностей між відповідними статтями Кримінального кодексу України та статтею 1 Закону України «Про запобігання корупції», яка містить визначення корупції та корупційного правопорушення;

– подальшого уточнення та вдосконалення переліку корупційних кримінальних правопорушень і кримінальних правопорушень, пов'язаних з корупцією;

– приведення Кримінального кодексу України у відповідність до міжнародних документів, що визначають, які діяння є корупційними кримінальними правопорушеннями, кримінальними правопорушеннями, пов'язаними з корупцією, які суб'єкти мають нести за них відповідальність, які кримінально-правові наслідки мають бути передбачені за них, у яких випадках є можливим кримінально-правовий компроміс, за яких умов вживають кримінально-правові заходи до юридичних осіб;

– адаптування в контексті євроінтеграції Кримінального кодексу України до положень відповідних актів ЄС, зокрема Конвенції Ради ЄС від 26 травня 1997 року про боротьбу з корупцією, до якої причетні службовці Європейських співтовариств або службовці держав – членів Європейського Союзу, і Рамкового Рішення Ради 2003/568/ЛНА від 22 липня 2003 року про боротьбу з корупцією в приватному секторі;

– внесення змін у назву, диспозицію частини 1 та пункт 2 примітки статті 201²:

Стаття 201². **Незаконні дії щодо гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги.** Частина перша: Продаж товарів (предметів) гуманітарної допомоги або використання благодійних пожертв, безоплатної допомоги, або укладання інших правочинів щодо розпорядження таким майном з метою отримання прибутку **або в особистих інтересах чи в інтересах третіх осіб**, вчинені в значному розмірі. Пункт 2 примітки «Дії, передбачені цією статтею, вважаються вчиненими в значному розмірі, якщо загальна вартість такої гуманітарної допомоги, благодійних пожертв або безоплатної допомоги в **сто** й більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; у великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у **двісті п'ятдесят** і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян; в особливо великому розмірі – якщо загальна вартість товарів, безоплатної допомоги або грошової допомоги у **шістсот** і більше разів перевищує неоподатковуваний мінімум доходів громадян»;

Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо:

– встановлення адміністративної відповідальності для колишніх посадових осіб за порушення заборони на працевлаштування, а також для роботодавців за прийом на роботу таких осіб;

Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» щодо:

– визначення поняття, принципів, суб'єктів конфіденційного співробітництва, їх права, обов'язки та гарантії захисту й безпеки. Поширити права та гарантії захисту й безпеки викривачів корупції на конфідентів і викривачів інших злочинів;

Закону України «Про Національне агентство України з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів» щодо:

– врегулювання наявних прогалин й усунення корупційних ризиків, які негативно впливають на результативність процесів передачі в управління АРМА активів (що загальмовує та блокує можливості АРМА в задоволенні публічного інтересу держави) для збереження їхньої економічної вартості, а також процесів запобігання та протидії легалізації коштів, отриманих злочинним шляхом;

Кабінету Міністрів України:

– доповнити п. 4 завдань Плану заходів з реалізації Стратегії боротьби з організованою злочинністю (затверджено розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 вересня 2022 р. № 850-р) положенням такого змісту: «8) розроблення та вжиття заходів щодо системної протидії організованій злочинності, що супроводжується корупційними зв'язками на основі консолідації зусиль відповідних державних органів, організація проведення моніторингу випадків протиправного заволодіння майном суб'єктів господарювання за участю організованих злочинних угруповань, що використовують у своїй злочинній діяльності корупційні зв'язки»;

– забезпечити звітування перед міжнародною спільнотою про стан виконання антикорупційного законодавства та здійснені антикорупційні заходи;

– забезпечити прозорість і доброчесність під час реалізації результатів діяльності конкурсних комісій щодо призначення на посаду директора Національного антикорупційного бюро України та Голови Національного агентства з питань виявлення, розшуку та управління активами, одержаними від корупційних та інших злочинів;

– продовжити заходи, спрямовані на цифровізацію державних послуг з метою підвищення прозорості цих процесів;

– у межах реформування державної служби, відповідно до Стратегії реформування державного управління до 2025 року, для вдосконалення механізму протидії корупції продовжити заходи з проведення реформи публічної служби, удосконалення механізму протидії корупції та посилення ролі інститутів громадянського суспільства в державі з урахуванням рекомендацій програми SIGMA та за участю громадськості;

– визначити перелік посад органів державної влади, органів місцевого самоврядування, а також державних і комунальних підприємств, установ й організацій, призначення на які повинні відбуватися лише за результатами проведення відкритого та прозорого конкурсу в умовах воєнного стану;

– доручити органам державної влади, зокрема правоохоронним органам, та органам місцевого самоврядування провести просвітницьку роботу (передусім серед державних службовців, працівників органів місцевого самоврядування, державних і комунальних підприємств, установ та організацій) щодо суспільної важливості повідомлення про вчинення корупційних, податкових, екологічних та інших злочинів, необхідності співпраці з правоохоронними органами, а також про канали подання відповідних повідомлень, права, обов'язки, гарантії захисту й безпеки викривачів, заявників та осіб, що співпрацюють з правоохоронними органами;

Міністерству внутрішніх справ України:

– з урахуванням Антикорупційної стратегії на 2021–2025 роки, затвердженої Законом України від 20 червня 2022 року № 2322-ІХ, визначених за результатами проведених досліджень корупційних ризиків, розробити Антикорупційну програму МВС на 2023–2025 роки;

– продовжити співпрацю з Комітетом Верховної Ради України з питань правоохоронної діяльності щодо розроблення проекту Закону України, який повинен запровадити принципи доброчесності під час проходження публічної служби та інститут обов'язкового проведення перевірок публічних службовців на доброчесність;

– вжити заходів щодо проведення інформаційно-просвітницьких кампаній, спрямованих на підвищення обізнаності населення про наявність електронних сервісів, спрощення процедур тощо;

Національній поліції України:

– здійснити аналіз правозастосовної антикорупційної практики в частині реалізації норм Дисциплінарного статуту Національної поліції України, своєчасності внесення до відповідних інституції пропозицій щодо змін і доповнень до законодавства;

Національному агентству з питань запобігання корупції:

– завершити розроблення Державної антикорупційної програми на 2023–2025 роки та подати її в установленому порядку для затвердження до Кабінету Міністрів України;

– запровадити функціонування Єдиного порталу повідомлень викривачів;

– запровадити функціонування електронного реєстру звітів політичних партій «POLITDATA»;

– затвердити настанову щодо здійснення уповноваженими підрозділів (уповноважених осіб) органів державної влади та місцевого самоврядування аналізу контрагентів у публічних закупівлях;

– опрацювати питання щодо необхідності створення реєстру осіб, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування;

– переглянути систему превентивних заходів, спрямованих на запобігання корупції, впровадження механізмів прозорості, доброчесності з метою виявлення найбільш ефективних, а також можливих недоліків, з подальшим удосконаленням положень антикорупційного законодавства в частині застосування превентивних антикорупційних механізмів;

– запровадити єдині системи збору, обробки та оприлюднення статистичної інформації про виявлення корупційних правопорушень у політичній сфері, здійснення щодо них проваджень;

– активізувати діяльність з інформування громадськості про здійснювані НАЗК заходи щодо запобігання корупції, реалізація заходів, спрямованих на формування у свідомості громадян негативного ставлення до корупції;

– покращити ефективність роботи працівників НАЗК та інформаційно-телекомунікаційної системи «Єдиний державний реєстр декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування» в частині своєчасного та повного встановлення осіб, які порушують вимоги фінансового контролю;

– затвердити новий Порядок оформлення протоколів про адміністративні правопорушення Національним агентством з питань запобігання корупції;

– спільно із зацікавленими органами державної влади скласти операційний план реалізації Стратегії навчання та розвитку уповноважених підрозділів (осіб) з питань запобігання та виявлення корупції на 2022–2025 роки, затвердженої Національним агентством з питань запобігання корупції, а також розробити рекомендації щодо інтеграції антикорупційної освіти в систему вищої освіти України та нормативного врегулювання професійної освіти антикорупційних уповноважених;

– розробити процедуру контролю за дотриманням особами, які припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави, місцевого самоврядування, обмеження протягом року щодо працевлаштування та вчинення правочинів у сфері підприємницької діяльності з юридичними особами приватного права або фізичними особами-підприємцями;

– опрацювати питання щодо розроблення примірної антикорупційної програми для закладів, установ та підприємств, на які не поширюються вимоги статті 62 Закону України «Про запобігання корупції»;

Верховному Суду:

– здійснити аналіз судової практики щодо застосування конфіскації незаконно отриманих подарунків у справах про адміністративні правопорушення, пов'язаних з корупцією, зокрема щодо конфіскації незаконно отриманих подарунків високої вартості;

Міністерству освіти і науки України:

– внести зміни до нормативно-правових актів з метою розвитку антикорупційної освіти в Україні;

Консультативній місії Європейського Союзу в Україні:

– надавати підтримку діяльності органам державної влади та громадським організаціям, які запроваджують принципи доброчесності в діяльність публічних службовців;

– здійснювати координацію, сприяти залученню іноземних експертів на всіх етапах напрацювання законодавчих і нормативно-правових актів, спрямованих на запровадження принципів доброчесності під час проходження публічної служби;

закладам вищої освіти МВС:

– опрацювати питання щодо необхідності запровадження в системі підвищення кваліфікації навчання фахівців з антикорупційної діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування;

– продовжити фундаментальні й прикладні наукові дослідження з проблем запобігання та протидії корупції, захисту викривачів і членів їхніх сімей, поширення корупційної злочинності в Україні, налагодження ефективної співпраці з громадянським суспільством щодо реалізації антикорупційної політики держави з подальшим упровадженням напрацювань у законотворчість, правозастосовну практику й освітній процес;

– продовжити прикладні наукові дослідження з проблем впровадження політики доброчесності в правоохоронному секторі з подальшим упровадженням напрацювань у законотворчість, правозастосовну практику й освітній процес;

Національній академії внутрішніх справ:

продовжити заходи щодо співпраці з Консультативною місією Європейського Союзу стосовно вдосконалення антикорупційного законодавства в частині запровадження принципів доброчесності для публічних службовців органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Оргкомітет